NÚM. 1421 BARCELONA 30 DE MARS DE 1906 ANY 28

PERTENECE A LA BIBLIO

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 *céntims*

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

BARCELONERÍAS

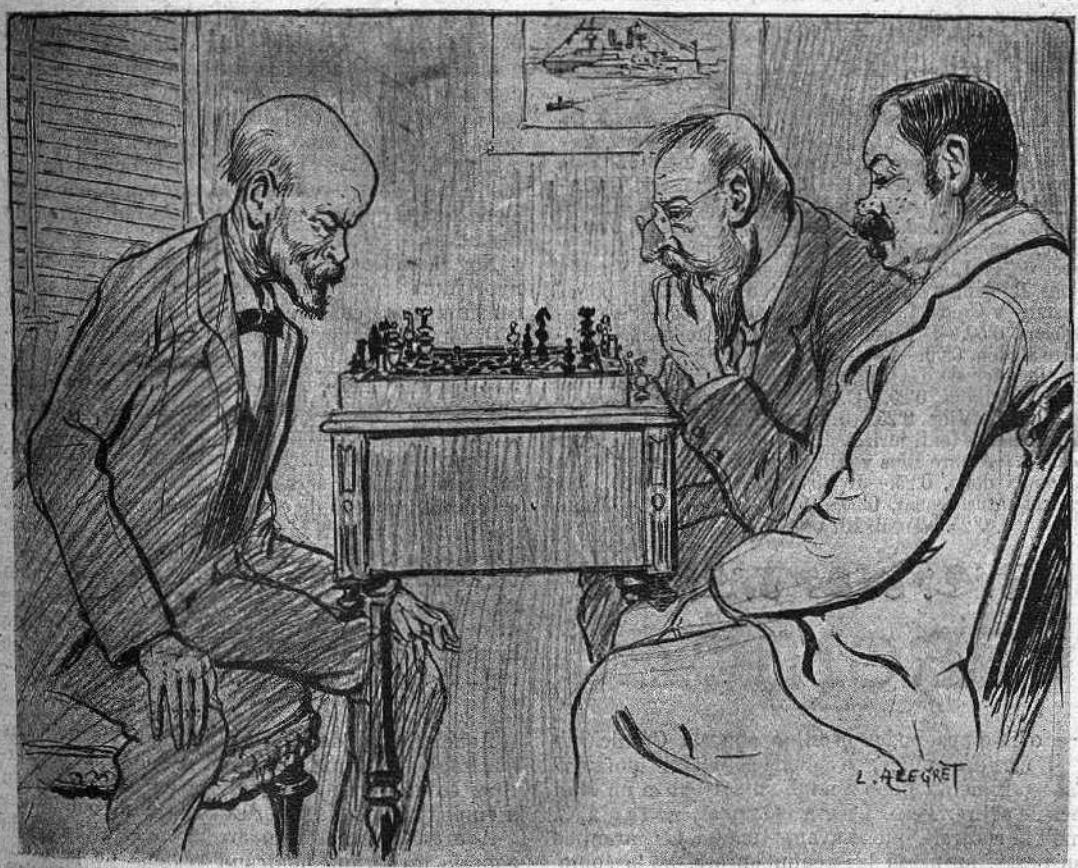

La partida está empenyada,
ab més ardor com més va:
segueixi donchs la jugada;
¡veyám cóm acabará!

SOLIDARITAT CATALANA

El gran *meeting* de Girona tindrá son complement en un nou acte de protesta contra la Lley de Jurisdiccións, y de homenatje als representants del país qu' en el Parlament la varen combatre.

El projecte acordat per la Comissió organisadora comprén dos parts: fer una *edició popular* dels discursos contra dita Lley, y un gran *meeting* de protesta y homenatje, en el qual hi serán invitats els diputats y senadors de tots els partits que 's feren eloqüents intérpretes de las conclusións del *meeting* de Girona. Una comissió 'ls anirá á buscar á Madrit, realisant allí també un acte per expressar lo que pensa Catalunya, respecte á la sort d' Espanya.

La realisació de aquests projectes exigeix dispendis de alguna consideració. Y á tal efecte s' ha obert una suscripció pública. Es el poble catalá en massa qui vé obligat á contribuhirhi. Aixís la suscripció se converteix ja en un comensament de la protesta y del homenatje acordats.

L' ESQUELLA DE LA TORRATXA l' obra desde avuy en las sevas columnas, convidant á sos lectors á péndrehi part.

Llista de suscripció

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, 50 pessetas.—Un amich de LA ESQUELLA, 25.—Antonio Juliá Pous, 2.—J. Pellicer Montseny, 1.—José Meifren, 2.—José Costa Ferrer, 1.—J. Robert, 1.—Ramón Sugranyes, 0'50.—J. Pibernat, 1.—Un catalanista de bona fé, 1.—Isidro Gutiérrez y Muñoz, 0'50.—Esteve Roca y Gelpí, 0'50.—Un ex-reconsagrat, 0'50.—Miguel Raventós, 2.—J. P. I. (soci de la Lliga), 5.—Un ateneista lliberal, 1.—Felip Pons Romeu, 0'50.—Joseph Estebanell, 0'25.—Jaume Castany y Creus, 1.—Un catalá de cor, 0'50.—Pere Casajoana, 0'50.—Dos amichs de D. Alejandro, 1.—Casimiro Redón, 0'50.—Pauleta Riquer y Buhigas, 0'25.—Un llegidor de LA ESQUELLA, 0'50.—Un catalá amich de la República, 0'25.—C. Bertrán, 1.—Lluis Plans de la Plana de Vich, 0'25.—J. García Raméntol, 1.—Salvador Recasens (anti-jurisdiccionista), 0'50.—Joseph Capsech, 2.—Arturo Rius y Albert, 0'50.—Un que no pacta ni ab la dona, 0'25.—J. Biscarri y Mateu, 0'50.—Un ganxet entussiasmat, 0'50.—Joan Salanova, 1.—Claudi Salanova, 0'25.—Total: 107 pessetas.

CRONICA

Jo 'm creya poder escriure aquesta Crónica ab cert desembrás, ab aquella satisfacció que s' experimenta quan á un hom li treuhen un gran pés de sobre. Pero, desgraciadament, no es aixís... molt al contrari, que si avants teníam las garantías suspesas, suspesas las tením encare, ab la sobrecarga de la Lley de jurisdiccións. Lligaduras y mordassa: no 'ns podém queixar.

Quan ens las van suspendre—ho recordo bé—el gobern declará que sería cosa de quatre días; el temps extrictament necessari pera que Barcelona recobrés la seva tranquilitat moral. La tranquilitat moral es complerta, y 'ls quatre días de la promesa se son tornats quatre mesos. No cal que 'ns enfadém per tan poca cosa, y pensém que de igual manera 's podrían tornar quatre anys ó quatre sigles.

El Sr. Moret, en plé Congrés, quan l' amich Corominas el va interpelar, observantli que ja era hora de que cessés á Barcelona la dieta de legalitat, va prometre formalment que las garantías constitucionals serían restablertas á las vint y quatre horas justas de haverse publicat en la *Gaceta* la Lley de jurisdiccións.

Promesa solemnement feta y no menos solemnement defraudada.

Pero precisa ferse cárrech de que, tractantse de un gobernant, aixó no es faltar á la paraula, com algú podría figurarse: aixó es senzillament fer habilitats. Y 'l Sr. Moret podrá tenir altres defectes; pero lo qu' es d' hábil n' es molt. Aixís es com ha fet la gran carrera.

Ell mateix ha dit que la Lley de jurisdiccións sería aplicada benignament, ab un criteri molt lliberal, y jo m' he posat á tremolar. Perque ja sé lo que son aquestas píldoras, quan l' apotecari, pera ferlas passar millor, las daura ab el criteri de la llibertat. Un se las traga confiat, y ¡ay que tinch, ay que tinch!.. un gran cargolament de tripas, y á las pocas horas al cementiri.

Per lo que puga ser, procuraré viure previngut, ben despert, ab uns ulls com unas taronjas... y, vaja, Sr. Moret, lo qu' es á mí no me l' encendrás.

* * *

Ara mateix, á la punta de la ploma m'hi pessigolleja l' impuls casi irresistible de dirli á D. Segimón quatre veritats d' aquellas que couhen com un vitxo dels més forts. Pero com que sé que l' interessat, per certas cosas, té una pell molt prima, me 'n abstindré no ja d' ofendre'l, sino fins de molestarlo en lo més mínim. No fos el cas que fes sortir del ou, ab aquest motiu, una nova lley contra la difamació, que ja fa algún temps qu' está incubant. Ja 'n tením prou de desditxas.

No; al gobernant—y ara ja no 'm refereixo al senyor Moret, parlo en tessis general—no se l' ha de censurar may, se l' ha d' alabar sempre; cal dispensarli totas las faltas, pregant al Cel que no se li ocorri cometre'n de pitjors. Y aixís resulti més embustero qu' en Calsas, no se li ha de dir que menteixi: al contrari, s' ha de assegurar que si no cumpleix lo ofert, es degut senzillament á la falta de memoria.

¡Pobres ministres!.. Tenen tants mals-de-cap, portan una vida tan arrastrada, han de intervenir en un cúmul tan gran de cosas y assumptos peliaguts, que no té res d' extrany que quan han fet una promesa, se 'n olvidin desseguida.

Creguin que 'ls sis mil duros de sou que disfrutan no se 'ls hi hauría de pagar en diners, sino en qúas de pansa... Y si 's queixessin de tanta qúa, valdría la pena de barrejarhi alguna que altra rabassa de cep... ab algún que altre garrot de parra.

* * *

Aqueixa falta de memoria que, en els políticbs que gobernan, es un gravíssim defecte, pot convertirse en una gran virtut cívica en el poble, quan s' empenya en olvidar certas cosas desagradables.

Aquí á Barcelona hem arribat felisment á un de aquests olvits, que marcan l' esmena de passadas culpas y determinan un gran progrés en las públicas costums. De aquest olvit generós de agravis y rancunias, n' ha nascut la pau moral dels esperits,

qu' en vá buscava 'l gobern ab las sevas midas de rigor y prevenció.

Obra expontánea del nostre poble ha sigut aquest apayvagament de passións enconadas, de insults insufribles, de improperis vergonyosos, que com una pluja de llot infecte, queya sense parar sobre Barcelona. El cel per fí s' ha asserenat. En ell brilla de nou el sol del bon sentit. El seny del poble catalá s' ha desentrenyinat de preocupacións y malicias, y avuy regeix soberanament, com en els millors temps de la nostra vida colectiva.

Bé podém afirmar que no hi ha mal que per bé no vingui. Perque la necessitat de la defensa comuna es lo que 'ns va obligar á aproximarnos, á entrar en relacións, á sumar activitats y esforsos; y aproximantnos y relacionantnos es com ens hem conegut, y hem arribat á veure que no eram tan lletjos ni tan dolents com avants ens empenyavam en figurarnos. Del agravi mútuo n' havíam fet una forsa impulsiva, y al últim hem comprés que no hi havía en ell tal forsa, sino una causa de debilitat y de vergonya, molt semblant al ús dels excitants alcohólichs, que de moment sembla que animin, y al últim debilitan, enervan y aniquilan l' organisme.

No s' ha fet una unió perque no cab, ni es concebible, en agrupacións sustentadoras de ideas y tendencias las més contraposadas; pero, en cambi, s' ha creat un ambient de tolerancia y de respecte pera totas ellas, y sobre tot pera 'ls homes que llealment las professan. Ja ningú será motejat per lo que pugui pensar ó per lo que pugui volguer, ó pel punt ahont tingui fetxada la seva partida de baptisme.

DONA ENDRESSADA

—Escombrémlo bé aquest camí, que diu que aviat hi ha de passar molta gent.

DON FREDERICH TÉ RAHÓ

—Veyám, m' arribo á Madrit ab un salt. Vull veure cóm está aixó del meu monument... Perque 'm sembla que si jo no me 'n cuydo...

No s' ha fet una unió; pero s' ha fet una cosa que val més, per ésser més práctica y adequada: s' ha fet una gran *conciliació*. Y ara sí que ab ella podém dir qu' hem deixat de ser africans: que som ben europeus.

Las forsas que consumíam en combátre'ns y exterminarnos, las podrém esmersar en lluytar contra l' enemich, atents á una acció ben concertada pera cada cas concret, y sense detriment de las peculiars aspiracións de cada agrupació. Aixís es com s' efectúa en tots els pobles moderns, en tots els pobles que progressan. Aixís varem ferho á Girona; aixís ho tornarém á fer, probablement á Reus ó ahont sigui que 's decideixi celebrar l' acte de protesta contra la Lley de jurisdiccións y de homenatje als dignes representants del país que las varen combatre en el Parlament.

Y aquesta será la técnica que donarém á tota Espanya, pera que surti del seu ensopiment, se redressi y lluyti contra 'l caciquisme, contra las oligarquías, contra tot lo que dificulta la seva llibertat, contra tot lo que fa impossible la seva regeneració.

Aquest es avuy el pensament de Catalunya, y aquesta es la ferma, la invencible resolució dels catalans.

P. DEL O.

FULL D' ALBUM

Si m' estimessis tú á mí
com jo á tú t estimo, Rita,
y tinguessis prou valor
per no creure á ta familia
que, segons tinch entés, vol
casarte... ab un que no estimas
que ha tornat carregat d' or
(y d' anys) del Japó ó la Xina,
al anar del bras tots dos
per la Rambla ó per la fira
(qu' es igual) tot esguardá'ns
ab mirada amorosida,
ab mirada que no ment
y quelcom té de divina,
la marquesa y 'l marqués
que aprop nostre passarían,
aclofats en son *landeau*,
plens de pells y pedras finas
(y de fástich badallant)
¡quína enveja que 'ns tindrían!

ANGEL PASTOR

LA VENDETTA

—¡Al fí, al fí he consumat la venjansa que durant tant temps ha sigut la meva idea fixa!

—¡Cóm! ¿Ha matat al seu aborrit rival?

—¡Sí! Ja pot cantarli 'l *De profundis* ó la cansó que més adequada li sembli. Al Cementiri nou, agrupació tercera, número 64, el trobará arxivat, sota una senzilla lápida de mármol gris.

—Y... si no es indiscreció, ¿cóm s' ho ha... arreglat pera treure's del davant aquest home? Perque, francament, despatxar pera l' altre barri á un cinfadá en el ple us de tots els seus drets civils, me sembla que no es lo mateix que matar una gallina ó escabetxar una llebra.

—Es cert. La empresa era difícil, y sols jo sé els colossals esforsos que pera durla á felís terme he tingut que fer.

—Ja m' ho figuro.

—Lo primer que, com es natural, se 'm va ocorre, va ser esperarlo, revólver en má, á la porta de casa seva y tant bon punt tragués el cap, clavarli un tiro, ó dos, ó tres; tots els que fossin necessaris.

—¡Dimontri!

—Pero varen ferme por las conseqüencias. T' agafarán—vaig dirme: —t' agafarán, t' armarán un procés, que quí sab las senmanas que durará, y al últim, tenint jo rahó... perque ja sab vosté que 'n tinch, y á carretadas, serás condemnat.

—No era, en veritat, el seu, mal raciocini. Aquí, generalment, al que tiroteja á un home, l' agafan y devegadas el condemnan.

—Per xó vaig desistir de matar al meu enemich á tiros. La perspectiva d' un calabosso, encare que ben traballada la cosa fos per pochs mesos, distava molt de seduhirme.

—Y llavoras...

—Llavors vaig pensar que lo que jo no gosava á fer, pagantho ab la deguda esplendidés podía molt bé ferho un altre.

—Sens dupte que sí. Al món hi ha gent per tot. Fins per... aquestas cosas.

—Buscant, buscant, l' home que á mí 'm convenía va apareixe. Vaig explicarli de lo que 's tractava. Total res: un parell de balas en el cap d' un cert subjecte, y ja estava acabada la tasca.

—Bufar y fer ampollas...

El fulano, en principi, va mostrarse disposat á aceptar l' encárrech; pero al arrodonir las condicións del *negoci* va venirme ab tals exigencias y va apilotar en la empresa tal cúmul de dificultats que, convensut de que en un cas de apuro no titubejaría en compromètre'm, vaig enviarlo rodonament á passeig.

—Ben fet.

—Abandonat aquest camí, vaig pensar ab la criada del *interfecte*. Las criadas, en cassos determinats, son colaboradoras inapreciables. Aixís, donchs, vaig posarme en relacións ab la seva, explicantli detalladament lo que hi havía que fer.

—¿Y ella...?

—Va escoltarme ab molta atenció. El meu plan me semblava sumament factible. La xicota no havía de fer més que tirar en la copa del seu amo uns polvos que jo li donaría, arsénich ó qualsevol altre veneno dels bons, y deixar que la Naturalesa terminés la operació.

—Es á dir, un envenenament en tota regla.

—Cabal. Pero la poca solta de mossa 's va espantar, y alegant que una volta el *senyor* fos mort, l' autoritat potser pendría cartas en l' assumpto y faría fer *tomía* al difunt y 's descubriría tot, va comensar á recular y acabá per negarse categóricament á prestarme el seu concurs.

—¡Quántas contrarietats!

—Ja pot dirho. Pero á mí 'ls obstacles no m' arredran y en las dificultats es ahont me creixo. Estava empenyat en eliminar del món dels vius al meu detestat enemich, y en una ó en altra forma havía de realisar jo els meus propósits.

—Vaji dihent.

—Un día en un moment d' inspiració sublím, va creuhar pel meu cervell una idea maravellosa, genial, estupenda.

—Potser la de pegarli foch á la casa, mentres ell fós á dins.

—¡Ca! Aixó hauría sigut una ocurrencia vulgar, ignocentona, casi cursi. No, senyor: vaig atinar... ¡en l' automóvil!

—¡Ah! Ja entench...

—¡Quina pensada!... L' automóvil, l' arma moderna, la més senzilla, la més rápida, la de més segurs resultats... Apenas concebuda la idea, vaig á un dipósit y compro un Panhard de 40 caballs, sólit, ferm y lleuger com una fletxa.

—Endavant.

—Me poso inmediatament á exercitarme en el seu maneig, estudiant ab preferencia la *puntería*, y una volta 'm sento prou hábil per... operar, co-

UNA *INTELECTUALA*

Fa versos, guía caballs,
patina, tira el floret,
llegeix en Ruskin y en Nietzsche..
De la cuyna no 'n sab res.

UN TELEGRAMA

—¿Qué li dirém á n' aquest bon senyor?
—Vaji escribint: «Senyor Marqués: Estém molt contents de las sevas gestións. Continuhi traballant... y no 's mogui de Madrit.»

menso á passejarme pels voltants del domicili d' *ell*.

—¿Y va sortir ab la seva?

—¡Ja ho crech! Avuy fa vuyt días vaig tenir el gust d' aplastarlo com un mal bitxo.

—¿Mort?

—Mort.

—Pero...

—¿Qué?

—Després de realisada la... venjansa, ¿no li ha passat res?

—¿A mí? Res absolutament. ¿Això pregunta? L' automóvil es un arma lícita. Las autoritats, es cert, m' han cridat pera ferme algunas observacións y recomanarme que moderi una mica la marxa, sobre tot en els llochs de molta afluencia; pero fora d' això, res més, amich meu, res més.

A. MARCH

9739 pessetas de moralitat

Compte rodó: ni una més, ni una menos, n' ha gastadas la Associació de pares de familia de Catalunya en l' any 1905. Pero lo més admirable es que si á tal cantitat pujan els gastos, á 9739 pessetas pujan els ingressos. No 's pot tallar més just; ni déficit, ni superavit. Cosa extraordinaria tractantse de una entitat benéfica, quan casi totas tallan curt, es á dir, pecan per carta de més y quedan al cap del any ab un gep de deutes.

Y que no han fet poca feyna ab aquellas pessetonas: 347 apartadas del vici, 265 denuncias, 23790 láminas y 28140 llibres pornográfichs recullits (¡ni la Biblioteca de Alexandría!), 38 matrimonis posats en regla, 16 fills naturals convertits en llegítims, 4 burdells tancats, 56 familias que estavan á la porta de la deshonra salvadas del afront; y ademés 849 gestións, reclamacións, investigacións, cooperacións, y una pila de etzétras. ¡Tot per 9739 pessetas! ¿Pot ferse una campanya més barata? Jo estich ben convensut de que si las obras meritorias se treyan á *subasta*, com las obras de un port ó de una carretera, aquesta Associació 's quedaría ab la contracta.

Per forsa la tal administració ha de ser exemplar. Si s' acaba de fer moral el día en que 's gasta la última pesseta, ¡quín malestar, quína pena, quín trastorn deu ser pel bon moralista al trobarse á las escurriallas! ¡Quín disgust contar no més que ab una pesseta y setanta cinch céntims en caixa, y no poguer llegitimar un fill ó regularisar un matrimoni que costi, per exemple, dos pessetas! ¡Quín torment per un esperit moralisador veure una familia que 's precipita á la deshonra y no poguer salvarla per agotament de fondos! ¡Quína desgracia tenir de cloure 'ls ulls davant de una baixesa y comprimirse l' animeta, lluytant entre la pietat y el déficit! Jo 'ls planyo y 'ls compadeixo als que darrera la moral martiritzan l' esperit y no poden sacrificar la butxaca. ¡Ah, Deu nos ne guard de trobárnoshi!

D' altra banda, em corprench al considerar lo que arribaría á fer una societat moralisadora d' aqueix género ab 100,000 pessetas anyals de dotació. Perque las 20 denuncias de concubinats clandestins (no públichs, entengui's bé) efectuadas á l' any passat, pujarían potser á alguns centenars, y qui sab si milers. ¡Quánts que avuy passan per personas formals y serias, vull dir, personas de molt ordre, de molts miraments socials, de molta religiositat de quincalla y escarafallosos y plens de repugnancias per las relliscadas del próxim, quánts de ells quedarían engañxats á las mallas del concubinatge si 's fes una pesca grossa d' amorosos de compromís y galans de *tapadillo*! Y que no foran xanguets, que s' hi trobarían moltas tunyinas.

Es clar que las faltas al sisé manament son las que tenen verdadera importancia en una nació com la nostra. Perque empaytar industrials, comerciants y propietaris, atendre á la llealtat en el pes, á la calitat de las substancias, á la explotació dels traballadors y del servey, á la adulteració del aliments, es secundari, de poca monta. Recordemnos de la eterna *muletilla*: ¿qué 'n traurém de que no 'ns explotin, ni 'ns envenenin, ni 'ns robin, si Sa-

BONA INTERPRETACIÓ

—¿Has visto lo que dice Moret? «Vamos á emprender una campaña fuertemente liberal.» *Fuertemente...* Esto quiere decir que hay que preparar el garrot.

tanás se 'ns emporta? La qüestió es fer moral de la bona, que es la més barata.

Calculin que no es cosa de broma una campanya de moralitat. Figúrinse que ab las 9789 pessetas s' han pogut fer 24 denuncias per infraccións d' higiene privada; y vegin lo que 's podría efectuar ab 100,000 pessetas y altras tantas ganas de marejar al próxim. Aviat sentiría tothom el poder d' una grapa de tanta potencia. El pendre banys, tallarse las unglas, cambiarse 'ls mitjóns, apretarse la cotilla, caminar depressa, menjar turróns, cremar petroli, cuynar ab gas, anar al teatro, pendre café, tot, tot entra al domini de la Higiene privada. Y si 'ls Pares de familia comensan á denunciar infraccións, no se 'ns ne gira poca de feyna... ¡Feyna á n' ells, y feyna á nosaltres!

***

De lo dit, jo 'n trech varias conseqüencias: Que hi ha dos classes d' inmoralitats obscenas: una, filla de la riquesa, y altra, filla de la miseria. Que la de la miseria se cura ab diners, y la de la riquesa ab el traball. Que aliviant la miseria minvaría la inmoralitat. Que 'l qui, poguent, no socorra la miseria, fomenta la inmoralitat. Que si 'ls richs tinguessin més feynas no tindrían temps pe'l vici; y si 'ls rebaixessin las rendas no podrían sostenirlo. Y que ab una millor nivellació económica se trobaría el gran remey pera suprimir una pila d' inmoralitats.

Es probable que l' «Associació de pares de familia» y la «Lliga de defensa social» no pensin com jo. En aquest cas, confesso que dech ser jo 'l que vaig equivocat, perque quan ellas no ho predican.....

FOLLET

HOSTES REGIONALISTAS

—Entreu, noyas, entreu, que aquí tothom hi cab.

TENÍA RAHÓ

Ab una noya jova—en Jan se va casar,
per més qu' ell li doblava—la mida dels seus anys,
y encar qu' eix matrimoni—pe 'ls anys desigualat
vivían molt ditxosos—la seva dona y en Jan.
Un sol fill va donarlos—la Natura. Ja es gran,
y guanya la manduca—per tots tres. De bastaix
varen donarli *ofici*—y 's sab ben enginyar
perque 'ls seus pobres pares—no 's quedin sense pá.
Sa mare, quan arriba—la Quaresma, cada any,
no s' olvida 'ls divendres—de ferlo dejunar.
Això al noy l' enquimera—perque 's troba á faltar
algunas de las forsas—pel seu traball pesat.
Un jorn va dirli:—Mare:—si la tinch d' agraviar,
no li diré una cosa—que tinch fa temps al pap.
—Digas, fillet meu, digas:—no m' agravías may.
Siga 'l que vulga, parla—y no 't fassis pesat.
—¿Per qué cada divendres—á mí 'm feu dejunar?
—Perque aixís els meus pares—m' ho varen ensenyar.
—Y ells ¿per qué ho feyan, mare?—May ho vaig preguntar.
—Corrent. Pro hi ha una cosa—que á mí 'm balla pel cap
y es que cada Quaresma—ho tinch molt reparat
que á mí 'm deu arengadas,—truytas ó bacallá
y al pare, sens oféndrel,—li doneu talls de carn.
—Això no 't preocupi.—Ell passa de l' edat
y com ja pots compendre—no li es bo dejunar.
—Tampoch m' es bó á mí, mare—el menjar bacallá,
puig las forsas me priva—per seguí 'l meu traball,
y si per cas el pare—ja passa de l' edat,
jo encare no hi arribo.—(Y va dir la vritat).

LLEÓ VILA Y HUGUET

ELS NOSTRES TRANVÍAS

—¡Cobrador, que 'm mullol..
—¡Y qué! Se li dona dutxa y passatge per deu céntims, ¿y encare 's queixa?

PRINCIPAL

Esperansa s titula una comedia de 'n J. Morató, estrenada dilluns. Jo no ho se pas si ho es una *esperansa;* pe-

ro si puch assegurar qu' es una trista realitat, escénicament considerada.

Obra casi desprovehida de assumpto, mal articulada de constitució, y anémica de temperament, no té res d' extrany que deixi de interessar, encare qu' estigui escrita ab correcció.

L' escena molt ben presentada... Pero, en quant á l' execució, els actors del *Principal* haurían de corretjirse de certa monotonía en la manera de dir, procurant donar relleu al diálech,... aixó sí, sense exagerarho, pero procurant á lo menos que lo que diuhen els surti de dintre.

***

El darrer dimars tingué lloch un concert extraordinari en el que hi prenguerén part el noy violoncellista Antoni Sala y la concertista de piano Srta. Campins.

El noy Sala ha progressat extraordinariament desde la darrera vegada que 's presentá en públich. Tant en la *Sonata*, de Valentini, com en las pessas de Strauss, Moszkowski y Popper, que formavan la tercera part del programa, demostrá una assombrosa agilitat en el frasseig que matisá ab molta ánima y ab gran seguretat. Al final del concert y á instancias del numerós públich que aclamava al prodigiós artista, executá una pessa de propina quina execució acabá d' entussiasmar al auditori.

La Srta. Campins, de qui tants bons recorts guardan els inteligents filarmónichs barcelonins, acompanyá al noy Sala ab admirable justesa, arrancant del piano delicadas expressións de sentiment comparables sols á las que saben exteriorisar als grans mestres. En el *Impromptu*, de Chopin, y en el *Badinage*, de Godowsky, va mostrarse sobre tot digna deixeble del seu mestre, l' eminent Vidiella. La distingida artista fóu aclamada en distintas ocasións y obsequiada ab rams de flors, á quina finesa respongué ella deixantnos saborejar una composició fora de programa.

ROMEA

Eran dos quarts de duas de la nit quan eixiam del estreno de *L' Eloy*, drama de 'n Guimerá.

El públich havía de estar forsosament cansat, y no obstant aplaudí al autor ab entussiasme, cridantlo á la escena al final de l' obra, tal com ho havía fet al terme dels actes primer y segon. Testimoni més evident de que l' obra vá tenir éxit no pot pas exigirse.

Aquesta vegada el celebrat dramaturg ha descendit de las alturas del lirisme, pera trepitjar la baixa terra. Els personatjes mes importants del drama son traballadors, y gent modesta tots els demés, y parlan el llenguatje que 'ls correspon, sense forjar imatjes poéticas. Y no obstant, en lo que diuhen, y principalment en algunas relacións hi ha trossos de poesía molt sincera y sentida.

Aquests fragments, algunas escenas epissódicas de carácter festiu, trassadas ab frescura y escritas ab naturalitat y la pintura de algun tipo com el del cego Micas, contribuheixen molt á amenisar l' acció del drama, que sense aquests recursos resultaría tal volta excessivament monótono y tivant. Una sola situació l' omplena tot. Una noya s' ha deixat seduhir, mentres el seu pare es á América, per un jove traballador. El seu pare al tornar els troba amistansats y ab un fill, y 'n té un gran arrebato del qual ja no se 'n cura en tot el curs de l' obra. L' arrebato del pobre Eloy va en *crescendo* al enterarse de que l' amant de la seva filla, no pot reparar la falta comesa, per rahó d' estar casat ab un' altra dona que l' abandoná y encare es viva. Sense reparar l' Eloy, en que ab tot y aquesta falta, en Joan es un bon xicot y un pare amantíssim del seu fill, posa per endevant el concepte del honor, el separa de la seva filla, arrostra la miseria, se nega á admetre 'ls recursos que 'l bon traballador li proporciona, no com á amant, sino com á pare, y acaba morint rabiant.

Aquest fals concepte del honor es una supervivencia del teatro de vint anys enrera, y degenerá en monstrúós. L' Eloy no es un héroe; es un insensat.

En l' obra hi ha algunas situacións hermosas: la naturalesa personificada per la mare 's rebela contra la intransigencia inhumana del Eloy; pero es vensuda y atropellada mentres l' Eloy conserva la vida, la rabia y la preocupació.

L' obra sigué esmeradament interpretada. En Borrás semblava qu' en el primer acte havía de acabar las forsas, y no obstant ne tingué pera sostenirse durant tota la representació en una tessitura impossible y coroná el seu traball ab una mort esgarrifosa y una cayguda de molt mérit.

Las pessigollas de la senyoreta, es una petita comedia basada en un argument senzillíssim. Una noya colocada entre un enamorat ridícul y un de simpátich, opta, com es molt natural per l' últim. Qualsevulga noya que no sigui ximpla faría lo mateix.

L' obreta, ben escrita, revela bonas disposicións en el seu autor Sr. Vidal y Jumbert.

NOVETATS

Bonica y agradosa vetllada 'ns proporcioná la companyía de la Tina di Lorenzo ab la representació de un *vaudeville* italiá d' Alfred Testoni, titulat *Il quieto vivere*.

No es que l' obra ofereixi aquella entremaliadura propia del género, quan son els francesos els que 'l cultivan; pero está ben desarrollada, té situacións originals y resulta á ratos molt xistosa. Ja n' hi ha prou pera passar l' estona agradablement. Pero la companyía, y la Tina en primer terme, hi va posar ademés una execució deliciosa. ¡Quina manera de fer, mes viva, mes aixerida y al mateix temps mes correcta!... Ni la mes mínima xavacanada, ni la mes petita desafinició. Tota ella, una labor fina, viva y saturada de sana alegría.

Fins en aquest género que podríam dirne ínfim, exent de pretensións artísticas, els excelents cómichs italians hi troban base per lluhirs'hi, fent gala de un bon gust que fa honor al seu talent y realsa sas extraordinarias facultats.

***

Teodora es una *machine* de 'n Sardou, ab set decoracións y una extraordinaria exhibició de trajos bissantins.

Com á obra está renyida ab l' historia, y no ja sols ab la realitat dels fets, sino fins ab l' esperit dels temps á que 's contrau. Com á drama, hi juga sempre la *ficelle*, 'l cordillet, y la preparació dels grans efectes es massa visible pera que puguin produhir l' impresió que l' autor, sens dupte, 's proposava alcansar al combinarlos.

Es, en fí, una obra d' aparato. La companyía de la Tina l' ha adoptada com á género d' exportació, en la llarga *tournée* que 's proposa realisar per América. Segons noticias l' ha estrenada á Barcelona, llansantla sobre l' escenari després de vuit ensaigs no més.

Y aquí está 'l seu mérit. Perque una interpretació mes viva, mes brillant, mes encisadora, no pot donarse pas. Jo admirava á la gran actriu, superba en els trajos que vesteix y que realsan sa hermosíssima figura; al actor Carini, de una fogositat genial, posant en el seu traball tota la seva ánima de artista; y, en fí, á tots els intérpretes, verdaderament posessionats de sos respectius papers y component sense *recherche*, ab naturalitat y ab seguretat magnífichs quadros, que semblavan reclamar la paleta de un gran pintor d' historia, y 'm deya: ¡Quina llástima que aquest traball tan perfecte, aquesta indumentaria tan rica y vistosa, aquestas decoracións tan espléndidas, en lloch de aplicarse á una puerilitat de 'n Sardou no s' apliquin á qualsevol de las grans creacións de Shakespeare!...

Pero ¡qué s' hi ha de fer! El negoci té las sevas exigencias. No obstant, fins quan las empresas se proposan fer negoci, la divina Tina y 'ls seus companys se prenen la cosa en serio, y fan art, art hermós, art intatxable!

Y ab aixó queda fet el seu millor elogi.

EN ELS DEMÉS TEATROS

∴ Al *Circo barcelonés* han tret la pols á la picaresca sarsuela *Els allotjats*.

∴ Al *Tivoli* y al *Nou* se veu cada nit molt aplaudida una sarsuela algun tant sicalíptica titulada *La gatita blanca* (lletra de 'n Jackson Veyan y en Capella; música de 'n Vives y en Gimenez).—Y com una gata n crida un' altra, al *Cómich* representan *La gatita negra* (lletra de 'n Pastor y Rubio; música del Agudo). Preparemnos á veure novas gatetas de totas las pintas: pardas, grogas y tigradas.

∴ A *Eldorado* no ha lograt conservar gaire temps el mando *El gobernador de Urbequieta*, arreglo de un *vaudeville* francés fet per el Sr. Jurado de la Parra. El públich li va exigir molt prompte la dimissió.

∴ Al *Granvia* s' ha estrenat una gallegada que porta 'l títul de *Carmeliña*. No hem tingut ocasió de veurela, y no ho sentim, per quant se 'ns assegura qu' es molt

VIATGES AÉREOS.—LA TRAVESSÍA DEL MEDITERRANI

Preparatius en el gasómetro de «La Catalana» pera inflar el globo *Huracán*, en el qual l' últim diumenge tractavan d' alsarse el Sr. Fernandez Duro y 'l tinent d' enginyers Sr. Herrera.

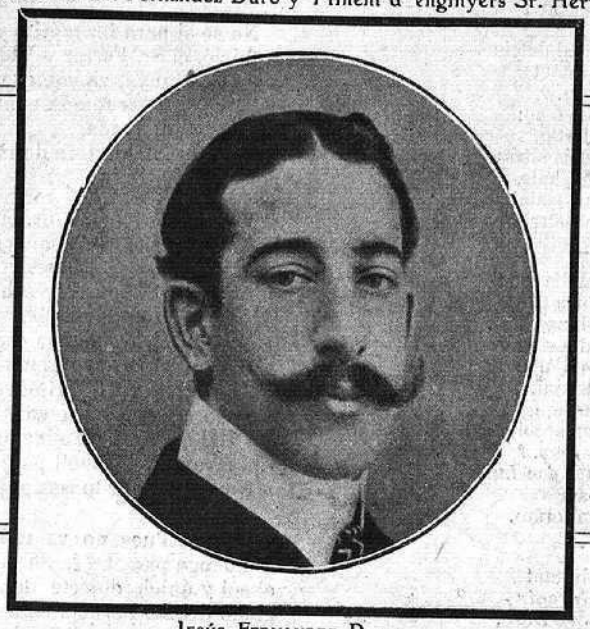

JESÚS FERNANDEZ DURO
President del «Aéreo Club de España» y propietari del globo *Huracán*.

El globo comensa á omplirse de gas.

ensopida... y vaja, no dona gust anar al teatro á fer una bacayna.

N. N. N.

BARREJA

Per fí en la nostra ciutat
la pau y tranquilitat
ja no es un fet ilusori.
Ja poden, en conclusió,
alsarnos sense cap pó
el régimen suspensori.
Aquí, per la nostra gent
la vida de reglament
es una cosa precisa.
Seguim, seguim, donchs, callant,
y anem tranquils esperant
que se 'ns alsi... la camisa.

—

De Murcia varen sortí
molts caps de bestiar boví
sense fixo itinerari.
Y, atacats d' un mal dolent,
segur que duyan l' intent
de veure al veterinari.
No sé si l' han vist ó no;
pro al final de la qüestió,
per culpa d' uns ó dels altres
¿S' hi volen jugar dos rals,
que tots aquells bous malalts
ens els menjarém nosaltres?

—

Ha fet gracia á molta gent
que á Madrit nombrin tinent
d' arcalde á n' en Mazzantini.
El cas no té res d' estrany
y pot ser que avans d' un any
per ministre se 'l destini.
¿No es de tothom sapigut
qu' en un temps ben absolut
fou regent un *Espartero..?*
Y donchs *¡que viva don Luis!*
que per torejá al país
ningú millor qu' un torero.

—

La actualitat palpitant
ha estat el globo *Huracán*
del senyor Fernández Duro,
que diu que, á causa del vent,
per fé 'l seu experiment
s' ha vist en més d' un apuro.
Pro ha causat tal sensació,
qu' en tota conversació,
desde Garraf fins á Blanes,
sempre surt á relluhí
en Fernández Duro, sí.
¡Duro, con los catalanes!

—

Respecte á la cremació
de cadavres, la opinió
que més á lo just s' acosta,
es que siguin consultats
els propis interessats
y qu' ells donguin la resposta.
Per lo tant, morts que dormiu:
¡Alseuvos! Feu el cap viu
y anéu tots al Consistori!
¿Voleu que os cremin? ¡Digueu!
Sí? Donchs, ala! Forn tindreu!
No? Donchs fora crematori!

PEP LLAUNÉ

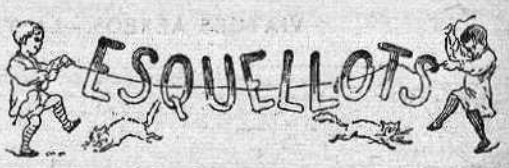

En plé período de rezels, quan eran molts els que 's figuravan que s' anava á constituhir una situació militarista, el Senador per Tarragona, Sr. Ferrer y Vidal (D. Joan), li va fer á un amich meu inseparable la següent consulta:

—Si 's forma un gobern de forsa y m' ofereixen una cartera, ¿creu vosté que dech aceptarla?

El meu inseparable amich, aguantantse 'l riure, li va respondre afirmativament.

Perque al ferho aixís recordava en els éxits cómichs que, ab els seus dramas serios, ha alcansat el Sr. Ferrer y Vidal (D. Joan) en el teatro. ¡Figúrinse —pensava ell—quins bons ratos ens donaría á tots, si arribava á ser ministre!

* * *

No sé si pera fer mérits y poder realisar la seva ambició, el Sr. Ferrer y Vidal (D. Joan) en oposició á tot Catalunya, va votar la Lley de jurisdicciónes.

Si es aixís, es forsós confessar que la cartera se l' ha ben guanyada.

Pero no una cartera de ministre, sino una cartera per anar á estudi.

Vels'hi-aquí que 'l Sr. Hivern, al morir en el día que té senyalat al Almanach, va instituhir, com cada any, pubilla seva á la senyoreta Primavera.

Aquesta, al ferse cárrech dels béns del difunt, va trobar, per tota herencia, un gran dipósit de neu.

Y ab una revolada va escamparla.

D' aquí las grans nevadas de aquests últims días.

Al obrar aixís la Primavera demostrá ser molt imprevisora y ben poch considerada, per tant que 's feu mal á n' ella mateixa agostant las flors que anavan á rompre 'l capoll pera obsequiarla.

No es bó tenir massa geni.

¡Amigo! Pues no va reunirse'n poca de gent el diumenge passat á la Secció Marítima del Parch, ab el sol y únich objecte de veure com s' aixecava el globo del Sr. Fernández Duro, que, per cert, á causa del mal temps, va deixarho pera millor ocasió!

Semblava talment qu' era la primera vegada que á Barcelona s' hi alsava un aparato aerostátich.

Encare que... ¡quí sab! Potser, més que la presencia del globo, era l' apellido del valent tripulant del *Huracán* lo que atreya allí á n' aquella multitut neguitosa.

¡Figúrinse! ¡Un *duro* en l' ayre
en aquests temps d' indigencia!
Això, en efecte, avuy día
no 's veu ab gayre freqüencia.

Está bé que alguns regidors del Ajuntament s' hajan constituhit en comissió, al objecte de atraure forasters á Barcelona.

Pero será precís que avants de donar un pas en aquest sentit, posin els peus ben plans. Perque, en l' estat actual, ¿á qué vindrían els forasters á Barcelona? ¿A sentir malas olors? ¿A omplirse de pols ó de fangueig? ¿A menjar aliments impossibles? ¿A recrearse ab els discursos que 's solen pronunciar á la Casa gran? ¿A ser víctimas dels atracadors y taruguistas? ¿A arreplegar, al mitj del carrer, una garrotada de primera forsa, si s' escauhen á trobars'hi, al arribar algún diputat catalanista ó republicá?

Per oferir la ciutat als forasters, lo primer que 'ns

ENTRADA DE LA PRIMAVERA

—Senyors, dispensin, pero es cosa del Hivern. Al pobre li havía quedat una gran existencia de neu, y va encarregarme á mí de despatxarla.

SEGONS LA COMPANYÍA DEL FERROCARRIL DE SARRIÁ

SI VOLÉM SUPRIMIR LA «VALLA» DE FUSTA...

Hi hem de posar aquesta de carn.

cal es tenirla ben endressada y ben segura. D' altra manera será inútil cridarlos: ells respondrán, y ab rahó:—No hi sentím de aquesta orella.

L' artista Pinós va pintar un quadro representant la entrada de D. Alfonso XIII á Barcelona: va enviarlo á Madrit y á Palacio... y de allí ha tornat sense 'l rétol de «*vendido*.»

¡Ay, amich Pinós, y que 'n van d' errats de comptes algunas vegadas els artistas!.. Demani informes á n' en Casas, y veurá que podrán cantar á duo: «Ya somos dos!»

Certs espectacles son com las bambollas de sabó. Brillan irisadas per l' espay pero á lo millor se desfán, convertintse en una goteta d' aygua ensabonada.

L' Associació *Foment Industrial* ha tributat un obsequi á D. Miquel Travaglia, un dels nostres professors més modestos y competents en l' ensenyansa del teixit.

El Sr. Travaglia s' ha creat una verdadera reputació, ensenyant tot lo que sab—y sab molt—ab un gran desinterés. El motiu del obsequi ha sigut la publicació de la seva obra: *Teoría del tejido*, fruyt de 12 anys de traball y estudi, y considerada com una de las millors del món. Per això s' honra LA ESQUELLA publicant el seu retrato.

L' altre día un dels de la carrillera s' empenyava en que un senyor molt ben vestit deixés l' acera franquejantli 'l pas, ab tot y anar aquell contra direcció.

El senyor s' hi negá com es natural, y llavoras el de la carrillera 'l detingué acusantlo de desacato.

Condubit al quartelillo, 'l detin-

ANTITAURÓFILA

—¿Ha vist l' Ajuntament qué flamench se 'ns torna?
—¿Qué ha fet?
—Com si ab dos torins no n' hi hagués prou; ara diu que convé protegir el *turisme*.

gut resultá ser un tinent coronel de artillería.

¡Ja veuhen quinas cosas passan á Barcelona desde que tením tantíssima policía!...

Ja torném á serhi.

L' altre día varen descubrirse á Gracia no sé quánts misteriosos objectes destinats, segóns totas las apariencias, á un alsament...

—¿Carlista?

Així sembla. Y hasta 's diu,
y jo ho tinch per molt probable,
que 'l jefe del moviment
era un tal *Amortisable*.

Lo del carrer de Balmes no s' arregla.

S' han empenyat en que 'l tranvía eléctrich siga carril ab tots els ets y uts y no desapareixin las ditxosas vallas.

La majoría del Ajuntament va retxassar una especie de transacció que no resolía res. Se tractava de substituir las yallas per uns sardinells y uns parterres, que haurían impossibilitat atravessar el carrer, com no fos pels passos á nivell. Se tractava ademés de omplir tota la vía de fanals, que á las nits indiquessin el perill als transeunts.

Segons noticias, el sabi Balmes, desde l' altre món, va enviar un telefonema dihent:

—Renuncio al patronatje de un carrer tan especial. En lloch de *Calle de Balmes*, tituleulo *Calle de Peligros*.

Llegeixo, verdaderament encantat:

«Han sortit de Murcia ab direcció á Barcelona 200 bous atacats de verola.»

¡Molt bé!

Es d' esperar que, si aquests animals arriban aquí, els senyors inspectors del Matadero no posarán cap dificultat á la expendició pública de la seva carn.

¿Qué? ¿Qué aixís la gent agafará la verola?

Precisament per això.

Aixís podrá Barcelona,
un cop els malalts curats,
dí ab rahó qu' es *ilustrada*.
Calculin, ab tants *grabats!*

En Carlos Vázquez es un artista incansable, fogós y brillant. Ell sol ha omplert las tres parets del Saló Parés ab un número d' obras de totas classes, que no baixan de una quarentena. Dibuixos, pastels, aquarelas, quadros al oli, de tot hi ha y tot está bé. L' artista té 'l dó de la visió certera y un garbo extraordinari pera traduhirla ab un encís molt personal.

Presideix aquell conjunt de notas tan agradables, un gran quadro al oli, pintat á tota conciencia y que presenta un curiós y pintoresch contrast: dos mossos d' Esquadra portant detinguts á una parella de gitanos: l' escenari es un paisatje dels alrededors de Barcelona.

Els lectors de l' ESQUELLA podrán jutjarlo aviat; puig pensém donarne una reproducció en un de nostres próxims números.

¡Bó! Ara resulta que 'ls pous de Moncada, que primer eran de Barcelona y després deyan que 'l gobern se 'ls volía quedar, son de la Companyía del ferrocarril de Fransa.

Y tant ho son, que sembla que fins ha estat ja en tractes pera vendre'ls á no sé quina societat d' ayguas.

Qué n' opina de tot això l' Excelentíssim?

Pues... el nostre Ajuntament
diu que no pert un instant.

GENT DE CASA

MIQUEL TRAVAGLIA

Autor de la notable obra *Teoría del tejido.*

¡Sempre estudiant la qüestió!
¡Estudiant, sempre estudiant!

Ara qu' encare s' arreplegan constipats, bó será donar un consell als que tenen necessitat de mocarse.

Mocarse es una operació més delicada de lo que molts se figuran, sobre tot si 's fa tapantse 'ls dos forats del nas. Hi ha perill de pescar una meningitis ó de contreure una sordera. Aixís ho diu el Doctor Fafner.

Pero ell mateix indica 'l medi d' evitarho, que consisteix en mocar primer un forat y després l' altre: es á dir fent dos esforsos en lloch d' un. El fo-

JOAN LLONGUERAS

Fundador y Director de la *Schola Choral* de la «Agrupació Regionalista» de Tarrassa.

BONA PENSADA

L' Ajuntament de Barcelona patrocina la idea de cridar forasters pera que vingan á visitar nostra ciutat. Al efecte fará notar als habitants de tots els paissos civilisats:

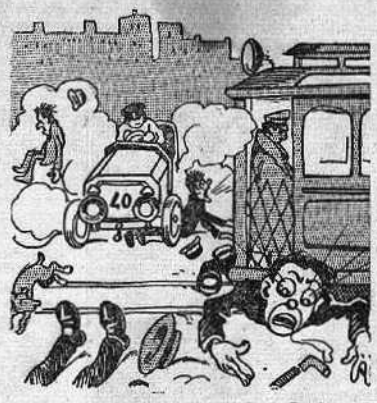

La seguretat que 's disfruta en las vías públicas.

La extinció complerta de la mendicitat.

L' esplendor de la classe obrera.

L' *altura* dels nostres empedrats.

El brillant estat de la nostra higiene.

Y las excelencias de nostra floreixent industria matalassera.

rat de nas que resta obert, se converteix llavoras en válvula de seguretat.

* * *

Ja veuhen si es bó llegir L' ESQUELLA.

Ab aquest consell del Doctor Fafner potser els estalvío una sordera... y fins potser els salvo la vida.

La gent comensa á impacientarse á causa del retrás que va experimentant la inauguració del monument á n' en Pitarra.

Allá al Plá de las Comedias veurán el pedestal cubert de draps, com si tinguessin por de que pogués costiparse. Per lo vist, hi falta lo principal: la estátua. El públich crida:—¡Qué salga el autor!—Y l' autor no surt, perque 'l Sr. Querol el té tancat en el seu taller de Madrit.

* * *

Pera calmar la impaciencia del públich, la comissió erectora podría fer una cosa.

Cada indivíduo, enfarinat á tall de Comendador, y caracterisat de Pitarra, podría per torn rigurós, anar á instalarse sobre 'l pedestal, y fer d' estátua, mentres no arriba la d' en Querol.

En tant el pobre Frederich Soler, que ja deu comensar á fastidiarse, s' hi faría desde l' altre món un bon panxó de riure.

Xascarrillo de postres.

En una agencia de colocacións:

—¡A quí dimontri va enviarme per criat!...—diu un client—A un individuo que segons he sapigut ha estat cinch anys al presidi de Tarragona.

—Precisament per aixó vaig enviarli. ¿Qué va demanarme vosté? Un subjecte que hagués estat molts anys en una mateixa casa.

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

1.ª XARADA 1.ª—*En-ca-te-ri-na-da.*
2.ª Id. 2.ª—*A-re-nas.*
3.ª TARJETA.—*La Baldirona.*
4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Escorpí.*
5.ª CONVERSA.—*Joan.*
6.ª GEROGLÍFICH COMBRIMIT.—*Encarcarada.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

EDICIONS POPULARS

Acaba de sortir del eminent poeta catalá APELES MESTRES

ODAS SERENAS
Y
NOVAS BALADAS

Un tomo en octau,

Preu: UNA PESSETA

EPISODIOS NACIONALES — 4.ª SERIE — TOMO 8.º

ACABA DE PUBLICARSE

B. Pérez Galdós **LA VUELTA AL MUNDO**
EN
LA NUMANCIA

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

Obra nueva de PIO BAROJA

PARADOX, REY

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

BIBLIOTECA MIGNON

A ORILLAS DEL SPREE
POR
E. FERNANDEZ VAAMONDE
Ptas. 0'75

Edicions populars

ALFONS DAUDET — **Traducció de SANTIAGO RUSIÑOL**

TARTARÍN DE TARASCÓ

Un tomo en octau. — **Preu: UNA PESSETA**

Aviat sortirá: **LA BONA GENT**

MANUALES DE COCINA

Pastelería, Repostería
y composición de licores
CÉLEBRES RECETAS CULINARIAS
DE LA
Duquesa Martell
Un tomo, Ptas. 0'50

EL CONSEJERO
DE LOS
ENAMORADOS
Un tomo 8.º, Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

PRECAUCIÓ ATINADA

—¿Que si avuy surto ab l' automóvil? ¡Cá barret!... Cada vegada que un dels nostres mata á algú, me quedo á casa uns quants días. Convé deixar passar la tempesta.